

Tasarımda Bütünlük Prensibinin Disiplinlerarası İncelenmesi

ÖZ

Makalenin amacı tasarımda bütünlük prensibini disiplinlerarası ele almak ve konuya uygun örneklerle açıklamaktır. Çalışmanın ilk bölümünde sanat ve tasarımda bütünlük prensibiyle ilgili bazı önemli açıklamalara ve konuyla ilgili araştırmacıların görüşlerine yer verilmiştir. Daha sonra bütünlük prensibi, kavramsal ve görsel olmak üzere iki alt başlıkta ayrıca tanımlanmıştır. Görsel açıdan oluşturulan bütünlük prensibi ise tekrar, yakınlık ve hizalama olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır. Tekrar bölümünde Nam June Paik'ın "TV Saat" ve Dame Barbara Hepworth'un "Tema ve Varyasyonlar" isimli çalışmaları incelenmiştir. Yakınlık ilişkisi bölümünde Rembrandt van Rijn'in Doktor Nicolas Tulp'un "Anatomi Dersi" isimli çalışması örnek olarak ele alınmıştır. Hizalama bölümünde Paula Scher ve Abbott Miller tarafından tasarlanmış olan "Damızlık Kızın Öyküsü" isimli bir enstalasyon yer almaktadır. Makalede tasarım sürecinin kapsamlı yapısına dikkat çekilmekte ve ele alınan her tasarım prensibinin diğerleriyle olan sıkı ilişkisine de değinilmektedir. Sonuç kısmında ise bütünlük prensibinin tasarım için önemi dikkat çekilmekte ve tasarımda eksik olmasının yol açabileceği sorunlar tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, tasarım, prensipler, bütünlük, disiplinlerarası.

Mehmet Remzi DEMİREL

Öğretim Görevlisi,
Beykent Üniversitesi,
Güzel Sanatlar Fakültesi,
mrdemirel9@gmail.com

Akdeniz Sanat Dergisi

Cilt: 13, Sayı:24

Makale Gönderim

22.04.2019

Makale Kabul

18.06.2019

Interdisciplinary Research of The Unity Principle in Design

Mehmet Remzi DEMİREL

Lecturer, Beykent University,
Faculty of Fine Arts,
mrdemirel9@gmail.com

Journal of Akdeniz Sanat

Vol: 13, No:24

Received

22.04.2019

Accepted

18.06.2019

ABSTRACT

The aim of the article is to examine the principle of unity in design in an interdisciplinary way and to give an explanation, of the principle with suitable examples. In the first part of the study, some important explanations about the principle of unity in art and design, and the opinions of the researchers related to the subject are given. Then, the principle of unity is defined separately in two sub-headings: conceptual and visual. The unity principle which is created visually is divided into three parts: repetition, proximity, alignment. In the section of repetition, Nam June Paik's "TV Clock" and Dame Barbara "Hepworth's Theme and Variations" were examined. In the section of proximity, Rembrandt van Rijn's "Doctor Nicolas Tulp's Anatomy Lesson" is considered as an example. In the section of alignment, there is an installation which is called "The Handmaid's Tale", designed by Paula Scher and Abbott Miller. The article draws attention to the comprehensive structure of the design process and the close interrelationship between all these design principles. In the conclusion part, the importance of the unity principle for the design is emphasized and the problems that may be caused by the lack of unity in the design are discussed.

Keywords: Art, design, principles, unity, interdisciplinary.

1. GİRİŞ

Günümüzdeki çağdaş sanat ve tasarım çalışmaları büyük oranda disiplinlerarası bir zemin üzerinde gelişmektedir. Uygulama alanında karşımıza çıkan disiplinlerarası üretkenliğe karşılık, teorik alandaki çalışmaların tatmin edici bir düzeyde olmadığı yapılan araştırmalar neticesinde açığa çıkmaktadır. Sanat ve tasarım alanında, disiplinlerarası teorik çalışmaların yetersiz oluşu böyle bir çalışma ihtiyacını doğurmuştur. O nedenle, çalışmanın asıl konusu olan bütünlük prensibi, görsel sanatlarda eğitim gören öğrencilerin gerek üniversite dönemindeki araştırmalarında gerekse mezuniyet sonrası sanat ve tasarım faaliyetlerinde kullanabilecekleri şekilde hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Bununla birlikte makale, görsel sanatlar alanında eğitim görmediği halde, disiplinlerarası alanda kendini geliştirmek isteyen kişilerin de faydalanabileceği bir materyaldir.

Görsel tasarımda bütünlük prensibinin daha iyi anlaşılması için farklı disiplinlerdeki örnekleri incelemek gerekir. Makalenin ilerleyen bölümlerinde dönem, akım ve teknik farkı gözetilmeksizin, görsel anlamdaki bütünlük prensibi, uygun çalışmalar üzerinden anlatılmaktadır. Örneğin Nam June Paik'ın "TV Saat" ve Dame Barbara Hepworth'un "Tema ve Varyasyonlar" isimli çalışmaları bütünlüğün tekrar yoluyla oluşturulmasına örnek olarak verilmiştir. İlgili başlık altında ele alınan bu çalışmalarda benzer hareketlerin tekrar etmesi dikkat çekmektedir. Bir tarafta sıralanmış televizyonlar ve onların içinde hareket eden saat ibarelerinin, diğer yanda ise benzer formlara sahip yarım dairelerin ahenk içindeki hareketleri görsel açıdan bir bütünlük oluşturmaktadır. "TV Saat" isimli çalışma, televizyonların yan yana konumlandırılmasından dolayı, hizalama ile oluşturulabilen bütünlük çeşidine de örnek olarak verilebilir; ancak saatlerin aynı yönde ve devamlı olarak hareket halinde olmaları özelliğinden dolayı, tekrar yoluyla oluşturulan bütünlük çeşidine dahil edilmiştir. Rembrandt'ın "Doktor Nicolas Tulp'un Anatomi Dersi" eseriyle, bütünlük prensibinin yakınlık ilişkisi üzerinden elde edilmesi konusu örneklendirilmektedir. Tabloda yer alan figürlerin fiziksel anlamda birbirine yakın olmalarından kaynaklı elde edilmiş olan bütünlüğü renklerdeki uyum ve bakışlarının belli bir merkezde toplanması sayesinde pekişmektedir. Bir televizyon dizisi için tasarlanmış olan "Damızlık Kızın Öyküsü" isimli enstalasyon çalışması ise tasarımda hizalama yoluyla elde edilen bütünlük çeşidini açıklamaktadır. Enstalasyona bakıldığında ilk göze çarpan kadın figürleridir. Kırmızı renkle boyanmış aynı ölçekteki kadın figürleri ellerini önde buluşturmuş bir şekilde beklemektedir. Aralarında herhangi bir karakteristik farklılıktan bahsetmek mümkün değildir. Hizalanma olgusunun kendileriyle somutlaştığı bu kadın figürlerini, aydınlatma sistemleri ve panelin sağ tarafında yer alan ışıklı bölmeler pekiştirmektedir. Sağ panelde bulunan bütün bu detayların hizalanmayla oluşturulan bütünlük çeşidini meydana getirdiği söylenebilir.

2. TASARIMDA BÜTÜNLÜK PRENSİBİ

Tasarımda bütünlük, nesnelerin birbiri ile uyumlu bir şekilde düzenlenmesi veya benzer nesnelerin herhangi bir ortamda bir araya getirilmesiyle oluşan *tasarım prensibi*dir. Bunun yerine bazen *uyum prensibi* de kullanılmaktadır (Lauer,1990, s. 17). Günlük yaşamda bazen bütünlük ve uyum kavramları farklı durumları anlatmak için kullanılsa da, tasarımda aynı olayı isimlendirmek için kullanılabilir. O nedenden ötürü, yapılan açıklamalarda her iki kavram aynı anlama gelecek

şekilde kullanılmıştır. Bütünlük prensibi, tasarım çalışmasında kullanılan nesnelere özellikleri ve onların arasındaki ilişkiyle daha iyi anlaşılabilir. Şekil, renk, doku, form, hareket yönü, simetri, tekrar, devamlılık, benzerlik gibi özellikler incelendiğinde bir sanat eserinde veya tasarımda bütünlüğün olup olmadığı değerlendirilebilir. Tasarım prensipleri birbirleriyle ilişkili olduğundan, nesnelere sahip oldukları özellikler birden çok prensibin aynı kompozisyonda oluşmasına imkan sağlar. Sözelimi bir formun tekrarı bütünlüğün yanında ritim ve dengeyi de meydana getirebilmektedir. Bu açıdan, özellikle tasarım sürecinde, prensiplerdeki bir arada varoluşu göz önünde bulundurmak gerekir (Ross, 1907, s. 92, 190).

Tasarımda yer alan başkin değer ile bütünlük sağlamak mümkündür. Buna benzer olarak hazırlanan bir mekan düzenlemesinde kullanılan tek yönlü bir ışıklandırmada nesnelere farklı renklerde olsalar dahi renk ışık değerleri açısından bütünlüğü sağlayacaktır. Bunun yanında, doku ile oluşturulan bir bütünlük çeşidi daha vardır. Kompozisyonda yer alan nesnelere tamamının aynı dokulara sahip olması ya da benzer dokulara sahip olması bütünlük oluşturabilmektedir (Özsoy ve Ayaydın, 2016, s. 224, 230).

Bütünlük prensibinin iç mekanda oluşturulma biçimi resim veya enstalasyon çalışmasının kompozisyon mantığından farklı değildir. Bu nedenle, iyi bir iç mekân tasarımcısının görsel sanatların farklı disiplinlerindeki tasarım prensibiyle dayalı kullanımları bilmesinde büyük fayda vardır. Örneğin bir salonda kullanılan mobilya ve dekorasyonların form açısından birbirine benzer olması uyum oluşturur. Bazen salonda bulunan objeler form açısından birbirine benzemediği halde sadece aynı renklere sahip oldukları için bütünlük oluşur (Dodsworth, 2009, s. 93, 99).

Tasarımda bütünlüğün oluşturulmasını kolaylaştıran formlar da bulunmaktadır. Bu açıdan geometrik yapay formlar ile karşılaştırıldığında, organik formların tasarımda bütünlüğü kolaylaştırdığı söylenebilir. Çünkü bir kompozisyonda yer alan organik formlar oval ve esnek yapılarından dolayı gözün kompozisyon içinde rahatça dolaşmasına olanak sağlar. Gözü rahatlatan bu yapıdan ötürü tarihten günümüze organik formların yüzlerce değişik örneğini dekoratif süslemelerde görmek mümkündür (Steeley, 1904, s. 18).

Tasarımlarda yer alan nesne çeşitliliğinin fazla olmaması, kompozisyona dayalı hataları azalttığı gibi, bütünlük oluşturmayı da kolaylaştırır. Fakat nesne çeşitliliğinin bol olduğu kompozisyonlarda bütünlüğü oluşturmak oldukça zordur. Nesne çeşitliliğinin çok veya az olması bazen bir şeyi değiştirmemektedir. Bütünlüğü yakalayıp güzel bir tasarım ortaya koymak tasarımcının yeteneğine ve iyi bir gözlem gücüne sahip olmasına bağlıdır. Bu nedenle, en güzel tasarımların, yüksek çeşitliliğin birbirleriyle uyum içinde kullanılmasıyla elde edilemeyeceğini bilmek gerekir (Rhead, 1905, s. 49).

Tasarımda bütünlük prensibini kavramsal ve görsel olmak üzere iki şekilde oluşturmak mümkündür. Fakat bu çalışmada kavramsal kısmı daha çok görsel çerçeveye dahil edilmiştir. Ağırlıklı olarak görsel bütünlük nasıl oluşturulur üzerinde durulmasına rağmen, örneklerin analizlerinde bu kavramsal yönü bulmak mümkündür.

2.1. KAVRAMSAL AÇIDAN BÜTÜNLÜK PRENSİBİ

Kavramsal açıdan bütünlük, bir tasarım çalışmasındaki nesnelere konu açısından birbirleriyle uyumlu olmasıdır. Nesnelere arasındaki anlam ilişkisi tasarımın vermek istediği mesaj konusunda etkili olduğundan dikkat edilmesi gerekir. Tasarımların her zaman için bir yapılaşma amacı vardır ve bu amaç konu ile ilgili öğelerin bütünlük prensibine uygun bir şekilde düzenlenmesiyle olabilmektedir. Bu nedenle, konu açısından zıtlık yaratacak nesnelere aynı sahnede kullanılması izleyicide kafa karışıklığına yol açabilir. Örneğin, duvar saatlerini konu olarak ele alan bir tasarımcının dikkat etmesi gereken iki önemli husus vardır: Birincisi, somut anlamda duvar saati ve üzerinde durduğu yüzeydir; ikincisi, ise zamanın teknik araçlar ile olan ilişkisidir. İlki oldukça basit bir uygulamadır. Yapılması gereken tasarımda ne olursa olsun duvar saatine ve aslı durduğu duvara yer verilmesidir. Bunların haricinde kullanılacak objeler, ilişkili dahi olsa, konu dışı olacaktır. İkincisi ise soyut olan zaman kavramının teknik araçlar üzerinden var olma serüvenidir. Zaman değişme de, zamanı ölçen araçlar teknolojinin gelişmesiyle değişmektedir. Duvar saatleri de bu anlamda, teknolojinin gelişmesiyle neredeyse unutulmuştur ve bir gelenek olarak geçmişte kalmıştır. O nedenle, tasarımda kullanılacak duvar saatlerinin, güncel teknolojik ürünlerin sahip olduğu formlardan uzak olması gerekir. Aksi halde tasarımda duvar saatleriyle amaçlanan nostalji vurgusu zayıflayacaktır.

2.2. GÖRSEL AÇIDAN BÜTÜNLÜK PRENSİBİ

Bir görsel sanat çalışmasında, nesnelere sahip olduğu şekil, renk, form, doku, tekrar, oran, uzaklık-yakınlık, hizalama gibi elemanlar kullanılarak elde edilen bütünlük çeşididir. Bütünlük veya uyum prensibi bir yağlıboya tabloyu, heykeli, enstalasyonu, arazi sanatı çalışmasını, sahne ve iç mekân tasarımını, fotoğrafı ve filmi olduğundan daha değerli kılar. Bütünlüğün olmadığı çalışmalarda görsel bir kargaşa ve estetik sorunu vardır.

Tasarımcılar arasında çokça yapılan hatalardan biri, tasarımı etkileyici kılmaya çalışırken başvurulan yöntemlerdir. Örneğin, kompozisyonu veya sahneyi gereğinden fazla objeyle doldurmakla izleyicinin dikkatini daha iyi çekebileceğini düşünürler. Oysa bu düşüncelerinde yanılmaktadırlar. Kompozisyonda gereğinden fazla nesnenin olması, izleyicinin çalışmaya dair yaptığı görsel okumayı olumsuz yönde etkiler. Çünkü görsel okumayı, kompozisyondaki nesnelere arasındaki eşpas ilişkisi büyük oranda etkilemektedir. Kısacası tasarımcı, eşpas ilişkisini doğru çözemediği takdirde hedeflediği bütünlüğe veya uyuma ulaşamayacaktır.

Bütünlük prensibini elde etmenin birçok yöntemi vardır; ancak bu çalışmada sadece önemli olanlarına yer verilmektedir. Dolayısıyla sonraki bölümler; tekrar, uzaklık-yakınlık, hizalama ve ilgili örneklerden oluşmaktadır.

2.2.1. BÜTÜNLÜK PRENSİBİNİN TEKRAR YÖNTEMİYLE ELDE EDİLMESİ

Bir tasarımda yer alan benzer nesnelere çoğaltılması veya tekrar etmesiyle elde edilen bütünlük şeklidir. Tasarımda formun tekrar etmesi ele alınan konunun akılda kalıcılığını artırmak için kullanılabilir. Yapılan çalışmayla belli bir düşünce aktarılabilir ve tekrar yoluyla da inandırıcı hale getirilebilir. Çünkü formlar tekrar ettikçe, insan zihninde yol açacağı etkiler artmakta ve dolayısıyla etkileyciliği daha uzun süreli olmaktadır (Edward, 1893, s. 3).

Ayrıca *tekrar*, insanın doğasında karşılığı olan önemli bir olgudur. Bu nedenle sanat eserinde görsel anlamda oluşturulan tekrar yapay da olsa izleyiciyi etkisi altında bırakır. Tekrar eden şekil, ses, koku, doku, renk gibi öğelerin her biri izleyici tarafından algılandıktan sonra belli bir duyguya dönüşmektedir. Duyguya dönüşükten sonra zihinsel süreçlerde yapay ve gerçek arasında herhangi bir ayırım yapılamamaktadır. Çünkü form artık hisse veya duyguya dayalı bir olguya dönüşmüştür. Video sanatçısı ve müzisyen Nam June Paik'ın "TV saat" isimli çalışmasını da böyle bir göz ile değerlendirebiliriz. Bir sergi mekânında yukarıdan ışıklandırılmış yirmi dört televizyon ve altındaki siyah renkli dikdörtgen biçimli kaideler benzer form olarak tekrar etmektedir. Bu açıdan bakıldığında maddesel bir gerçekliğin tekrar eden form olarak izleyiciye sunulduğu görülür. Diğer yandan, televizyonların içinde yirmi dört saatın içindeki her bir saati temsil eden bir görüntü bulunmaktadır. Temelde piksellerle meydana gelen ekran görüntüsü zaman kavramıyla soyutluk yönünden bir bağ kurmaktadır. Zaman ve görüntü senkronize bir şekilde tekrar etmektedir. Bunun yanında, niteliksel bir yapıya sahip olan zaman kavramının, televizyon ve üzerindeki kaidelerle niceliksel bir karakter edindiği söylenebilir. Bu durum, izleyicinin algısının sürekli uyanık tutulabilmesine de olanak sağlar. Soyut kavramın somut bir nesneyle temsil edilmesi, çoğu zaman gerçekmiş gibi algılanmasına yol açar. Zihin iki olgu arasında dönüşümlü olarak yolculuk halinde olur.

Şekil 1. Nam Jun Paik, TV Saat (detay) 1963/1989. Yirmi dört kaide üzerine monte edilmiş yirmi dört sabit görüntülü renkli televizyon monitörü.

Kaynak: <https://www.sbma.net/exhibitions/tvclock>
(Erişim Tarihi: 19.04.2019)

Her televizyonda bir saatlik süreye denk gelen düz beyaz bir çizgi bulunmakta ve kurulum boyunca statik olarak dönmektedir. Bu durum, sergi mekânında bulunan seyirciler için büyümlü bir atmosfer yaratabilmektedir. Çünkü televizyon ve altındaki kaide parçalar halinde durmasına rağmen, benzer formun tekrarı ve hareketi sayesinde, çalışma dev bir heykele dönüşmektedir. Dolayısıyla izleyici mekânda yer alan bütün monitörleri ahenk içinde çalışan tek bir makihe gibi algılamaktadır.

Çalışmanın konusunun, form açısından yaratılan bütünlükle uyumlu olduğu söylenebilir. Çünkü soyut bir olgu olan zaman, bir mekân içinde, yirmi dört saate karşılık gelecek şekilde monitörle temsil edilmektedir. Konu ve form yönünden bütünlüğün güçlü bir etkiyle vurgulandığı çalışmalar, çoğu zaman mekânın algılanmasını zorlaştırırlar. İzleyici tekrar eden formu süzerken mekân duygusunu da gidirmiş olmaktadır. Çünkü burada yapılan görsel okuma, formdaki tekrardan dolayı kendini sürekli yenilemektedir. İzleyici, form ve hareketlerin uyumu içinde yaratılan suni bir mekân ile karşı karşıya gelmektedir.

**Şekil 2. Dame Barbara Hepworth,
Maket: Tema ve Varyasyonlar, 1970**

Kaynak: <https://www.christies.com/lotfinder/Lot/dame-barbara-hepworth-1903-1975-maquette-theme-and-5844203-details> (Erişim: 22.04.2019)

Birbirini besleyen benzer formlar Hepworth'un "Tema ve Varyasyonlar" isimli çalışmasında da yer almaktadır. Yarım daire, yönü ve büyüklüğü değişmesine rağmen şekil açısından olduğu gibi tekrar etmektedir. Aynı şeklin tekrar etmesiyle elde edilen bütünlük ve oval formlardaki yönelme açıları görsel okumanın devamlılığını sağlamaktadır. Göz, formları analiz ederken birinden diğerine geçmekte ve formlar arası rahatlıkla hareket edebilmektedir. Tekrar ile oluşturulan bütünlük çeşidi bağlamında, Hepworth'un çalışmasını Paik'in "TV Saat" isimli çalışmasından ayıran şey eşpas ilişkisidir. "Tema ve Varyasyonlar" isimli çalışmada boşluklar da tasarım sürecine dahil edilmektedir. Bu açıdan, heykel için yapılacak analiz eşpasın da göz önünde bulundurulmasını gerekli kılmaktadır.

Hepworth'un çalışmasında bütünlüğü oluşturan diğer bir öge ise renktir. Heykelde tekrar eden formun rengi değişmemektedir. Dolayısıyla, form açısından elde edilen bütünlük renk açısından pekiştirilmektedir.

Yukarıdaki çalışmalardan "TV Saat" tamamen yapay, "Tema ve Varyasyonlar" isimli çalışma ise organik formlar ağırlıklı oluşturulmuştur. Tasarımda organik formlarla elde edilen uyum psikolojik anlamda rahatlamayı da sağlayabilmektedir. Organik formlar oval ve esnek yapılarından dolayı doğayı, geometrik şekiller ise sınırlayıcı ve belirleyici yapılarından dolayı insan yapımı olan diğer şeyleri çağrıştırmaktadır. Aslında her iki çalışma da kendi içinde, tekrar olgusundan kaynaklı bir bütünlüğe sahiptir. Fakat Hepworth'un çalışması diğerine göre daha şiirsel durmaktadır. Bunun nedeni organik formların doğaları gereği bütünlük oluşturmaya elverişli olmasıdır. Nitekim bitki ve çiçeklerden soyutlanarak elde edilen formların seramik, mobilya ve mekan süslemelerinde çokça kullanılmasının nedeni bu psikolojik rahatlamaya yol açan etkisidir (Ruskin, 1857, s. 122-3).

2.2.2. BÜTÜNLÜK PRENSİBİNİN YAKINLIK İLİŞKİSİYLE ELDE EDİLMESİ

Bir kompozisyonda yer alan nesnelere birbirine yakın konumlandırılmalarıyla elde edilen bütünlük çeşididir. Çalışmada yer alan nesnelere farklı renk ve dokulara sahip olduğu halde bir arada grup şeklinde çizilmeleri veya yerleştirilmeleri bütünlük oluşturabilmektedir. Fakat en güçlü ve başarılı uyum, hem nesnelere birbirine yakın durmaları hem de şekil, renk ve doku birliğine sahip olmalarıyla elde

edilebilir. “Doktor Nicolas Tulp’un Anatomi Dersi” isimli tabloda sanatçı, figürler arasındaki mesafeleri ustaca kurgulamaktadır. Tablodaki sekiz figürün aralarındaki uzaklık-yakınlık ilişkisi şiirsel bir etki yaratmaktadır. Bazı noktalarda figürler birbirine çok yaklaşmakta, bazı noktalarda ise uzaklaşmaktadır. Fakat figürlerin genel hareketlerine bakıldığında birlikte hareket eden bir orkestrayı andırmaktadır. Bu durum yakınlığa dayalı bir uyumun oluşmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte, eserde yer alan figürlerin aynı kıyafetleri giymesi, renk tonlarının birbirleriyle uyumlu olması ve tabloda dokular bütünlüğün veya uyumun güçlenmesini sağlamaktadır.

Şekil 3. Rembrandt van Rijn, Dr. Nicolas Tulp’un Anatomi Dersi, 1632, Tuval Üzerine Yağlı Boya Çalışması, 169,5 x 216,5 cm

Kaynak: <https://www.mauritshuis.nl/en/explore/the-collection/artworks/the-anatomy-lesson-of-dr-nicolaes-tulp-146/#>

(Erişim Tarihi: 22.04.2019)

Konu açısından ele alındığında durumun pek değişmediği görülmektedir. Bir anatomi dersinin sahnelendiği tabloda kadavra ve onun başında hocalarıyla birlikte duran öğrencileri yer almaktadır. Resimde konu dışı herhangi bir obje görülmemektedir.

2.2.3. BÜTÜNLÜK PRENSİBİNİN HIZALAMA YOLUYLA ELDE EDİLMESİ

Kompozisyonda yer alan tüm nesnelere belli bir sıra düzeni içinde ele alınmasıyla oluşturulan bir bütünlük çeşididir. Kompozisyonda yer alan nesnelere eşit değerde ya da belli bir düzen içinde hizalanabilmektedir. Hizalama ile çalışmada estetik bütünlük ve bir tür görsel kararlılık oluşturulabilmektedir. Bu uyum aynı zamanda insanı tasarım yoluyla yönlendirme veya kontrol etmeyi olanaklı hale getirmektedir (Liwell, Holden, Butler, 2003, s. 22). “Damızlık Kızın Öyküsü” isimli enstalasyon çalışmasında, izleyiciyi yönlendirmeye dayalı böyle bir hizalama şekli görülmektedir.

“Damızlık Kızın Öyküsü” enstalasyonunda sekiz parça panel bulunmakta ve her panelin üzerinde ise bir kadın figürü yer almaktadır. Kadın figürlerinin hemen üzerinde duran aydınlatma sistemleri, filmdeki kostüme benzer şekilde tasarlanmıştır. Panellerin sol kısmında yazarın romanına ait kitabın dört yüz adet başkısı yerleştirilmiştir. Kitaplar için hazırlanan bölmeler ise, her panelde değişik tasarlanmış ve tasarımdaki monoton etki azaltılmıştır.

Panellerde yer alan kadınlar tam ortalanmış ve sanki havada gibi durmaktadırlar. Bu durum gerçek dışı bir görüntünün oluşmasına neden olmuştur. Normalde insan figürü ağırdır ve kompozisyonda alt boşluk üst boşluktan her zaman daha fazladır. Nitekim dünyadaki gerçekliğin iki boyutlu ortamda taklit edilme biçimi bu şekildedir ve istisnalar haricinde değişmez. Bu ortamlar arası gerçekliğe uyulmadığı zaman figür ya havada ya da asılı kalmış gibi görünecektir. “Damızlık Kızın Öyküsü” enstalasyonunda amaca yönelik bir hizalama ve yerleştirme söz konusudur. Çünkü konu ve görsel tasarım arasındaki uyum ancak bu yöntemlerle elde edilebilir. Dolayısıyla, kitabın feminiist ve protest karakteri tasarım ile ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca kitapların konulduğu küçük bölmeler panel üzerinde küçük pencereler gibi görünmektedir. Farklı yüksekliklere sahip olmalarına rağmen hizalanma biçimlerinden dolayı bütünlük prensibini oluştururlar. Bu bölümdeki hizalanma, tasarım açısından, panellerin sağ bölümlerinde yer alan kadın figürlerinin protest anlatımını desteklemektedir.

Bunun yanında, panellerin sol kısmında yer alan küçük bölümlerin üzerindeki ışıklar ise hem form hem de renk açısından bütünlük prensibine hizmet etmektedir.

Şekil 4. Damızlık kızın öyküsü,
Tasarımcılar: Paula Scher ve
Abbott Miller The Handmaid's Tale
isimli dizinin ilk sezon kutlaması
için kamusal alanda hazırlanmış
bir enstalasyon çalışması.

Dizinin konusu ve ismi Margaret
Atwood'un distopik romanından
gelmektedir.

Müşteri: Hulu, Sektör: Eğlence,
Kültür & Sanat, Disiplin: Sergi
Tasarımı Ofis: New York

Kaynak: <https://www.pentagram.com/work/the-handmaids-tale/story> (Erişim Tarihi: 10.03.2019)

Şekil 5. Damızlık kızın öyküsü,
Tasarımcılar: Paula Scher ve Abbott
Miller

“The Handmaid's Tale” isimli
dizinin ilk sezon kutlaması için
kamusal alanda hazırlanmış
bir enstalasyon çalışması.

Dizinin konusu ve ismi Margaret
Atwood'un distopik romanından
gelmektedir. Müşteri: Hulu, Sektör:

Eğlence, Kültür & Sanat, Disiplin:
Sergi Tasarımı Ofis: New York

Kaynak: <https://www.pentagram.com/work/the-handmaids-tale/story> (Erişim Tarihi: 10.03.2019)

3. SONUÇ

Tasarım prensiplerinden biri olan bütünlüğün sanat eseri yaratma ve tasarım sürecinde göz önünde bulundurulması, başarılı sonuçlar elde etmek açısından, önemli ve gereklidir. Tekrar, yakınlık ve hizalama gibi yöntemlerle oluşturulan bütünlük çeşitlerinin ele alındığı alt başlıklarda incelenen örnekler, konu ve kavramsal bütünlüğün de en az görsel bütünlük kadar önemli olduğunu göstermiştir. Görsel formlar ve konu açısından bir uyuma sahip olmayan çalışmalar ilk bakışta izleyicinin ilgisini çekse de, prensiplere uygun tasarlanmış olmadıklarından, kalıcı olmayacaklardır.

Nam June Paik'in "TV Saat" ve Dame Barbara Hepworth'un "Tema ve Varyasyonlar" isimli çalışmalarının bütünlük prensibiğe uygun başarılı örnekler olduğu sonucuna varılmıştır. Söz konusu eserlerde formun tekrar etmesiyle izleyicinin ilgisini çekilmektedir.

Rembrandt'ın "Doktor Nicolas Tulp'un Anatomi Dersi" tablosunun başarılı bir çalışma olmasının nedenlerinden birisinin de figürler arasındaki yakınlık ilişkisinden kaynaklandığı bilgisine ulaşılmıştır. Yakınlık yöntemiyle tabloda bir bütünlük elde edilmektedir.

Paula Scher ve Abbott Miller tarafından tasarlanmış olan "Damızlık Kızın Öyküsü" isimli enstalasyonda ise bütünlüğüm hizalama yöntemiyle elde edildiğini görülmektedir. Dizide kadın figürünün doğurganlığı üzerindeki militarişt ve teokratik etki tasarım diliyle ifade bulmuştur.

KAYNAKÇA

Dodsworth S., (2009). *The fundamentals of interior design*, Switzerland: Published by AVA Publishing SA.

Edward R. T., (1893). *Drawing and design*, A Class Text-Book For Beginners, London: Macmillan and Co.

Lauer, D. A., (1990). *Design basics*, Third Edition, Florida: Charlyce Jones Owen.

Liwell, W., Holden K. ve Butler J., (2003). *Universal principles of design*, USA: Rockport Publishers.

Özsoy, V. ve Ayaydın A., (2016). *Görsel tasarım öge ve ilkeleri*, Pagem Akademi, Ankara

Ross, D. W., (1907). *A theory of pure design*, Boston and New York Houghton, Mifflin and Company, University of Toronto, USA

Rhead, G. W., (1905). *The Principles of Design*, A Text-Book for Teachers, Students, and Craftsmen, Bradbury, Agnew & Co. LD. Printers, London and Tonbridge, UK

Ruskin J., (1857). *The elements of drawing; in three letters to beginners*, London: Spottiswoode & Co.

Steeley F., (1904). *Nature drawing and design*, London: Bacon's Excelsior Drawing Publications.